

Genväg till forskning

Våld i samband med prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Genväg till forskning är VKV:s (Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer) forskningsbaserade faktablad.

I Genväg till forskning presenteras lättfattliga översikter om forskningsfrågor inom området som har direkt relevans för praktiker.

Genväg till forskning nr 12
Våld i samband med prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Författare: Anna Hall
Grafisk form: Agnes Hillert
Västra Götalandsregionen, Göteborg, 2020

Laddas ned genom: <http://www.valdinararelationer.se/genvag>

Tidigare publikationer i serien Genväg till forskning

Genväg till forskning nr 1

Att stanna och att gå: Forskning kring misshandelsprocessen och
misshandlade kvinnors uppbrottsprocess Viveka Enander

Genväg till forskning nr 2

Avslöjandets tid: en doktorsavhandling av Ninni Carlsson om kvinnors bearbetning
av sexuella övergrepp Viveka
Enander

Genväg till forskning nr 3

Att ställa frågor om våld till gravida kvinnor - en genomgång av internationell forskning
Eva Wendt

Genväg till forskning nr 4

Barn som upplever våld - konsekvenser för välmående och hälsa Tove
Corneliussen

Genväg till forskning nr 5

När män utsätts för våld i en nära relation - hur ser det ut då?
En genomgång av internationell forskning Lotta
Nybergh

Genväg till forskning nr 6

Lika men olika - våld mot kvinnor med funktionsnedsättning Kerstin
Kristensen

Genväg till forskning nr 7

Den våldsutsatta patienten inom tandvården Linnea
Dahlström, Sanna Jansson

Genväg till forskning nr 8

Att ställa frågor om våld till föräldrar och barn inom barn- och
ungdomspsykiatri Ole Hultmann

Genväg till forskning nr 9

Dödligt våld i nära relationer - en genomgång av internationell forskning Lotta Nybergh

Genväg till forskning nr 10

Barn som far illa ur tandvårdens perspektiv
Therese Kvist

Genväg till forskning nr 11

Hedersrelaterat våld och förtryck
Camilla Sundqvist

Inledning

Prostitutionsfältet är polariserat och rymmer en rad radikalt olika sätt att förstå och tolka prostitution och människohandel för sexuella ändamål. I en svensk kontext definieras prostitution som en del av mäns våld mot kvinnor. Att köpa sexuella tjänster är kriminaliserat, oavsett om den som säljer sex har samtyckt eller inte. I flera andra länder, såsom Nya Zeeland, Tyskland och Nederländerna, betraktas försäljning av sexuella tjänster, så länge den sker mellan vuxna samtyckande parter, istället som ett legitimt serviceyrke och personer som säljer sex som sexarbetare. Även om det råder vitt skilda uppfattningar om hur prostitution bör förstås och regleras finns det en samsyn kring att personer som säljer sex utgör en särskilt utsatt grupp. Forskning visar genomgående att personer som säljer sex utsätts för en hög grad av våld. Våldet har olika karaktär och sträcker sig ifrån verbala trakasserier och hot, till misshandel, sexuella övergrepp, kidnappning och dödligt våld. Det utövas inte bara av sexköpare utan även av hallickar, människohandlare och organisatörer, polis och i nära relationer. I denna genväg till forskning presenteras aktuell forskning om sambandet mellan våld, prostitution och människohandel för sexuella ändamål. En redogörelse görs för olika sätt att förstå och definiera våldet, för våldets förekomst och dess konsekvenser samt hur personer som säljer sex hanterar de risker som prostitutionen medför.

Förståelser för och definitioner av våld i samband med prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Det finns olika sätt att förstå och definiera våld i samband med prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Vissa forskare menar att våldet bör ses som inneboende i prostitutionen, att sexköpet i sig utgör en form av våld.¹ Andra menar att våld är något som i olika stor utsträckning förekommer inom prostitutionen, men därmed inte bör likställas med den.² Dessa forskare menar att vi bör fokusera på att förändra de sociala, rättsliga och strukturella faktorer som leder till att personer som säljer sex i så hög grad utsätts för våld.

---

¹ Farley 2004; Raphael & Shapiro 2004; Barry 1995; Jeffreys 1997

² Weitzer 2005; Shaver 2005; Bernstein 1999; Sanders 2016

I FN:s deklaration om avskaffandet av mäns våld mot kvinnor görs en åtskillnad mellan tvångsprostitution och frivillig prostitution. Människohandel för sexuella ändamål och tvångsprostitution definieras som en del av mäns våld mot kvinnor medan annan prostitution inte gör det. I Sverige görs inte denna distinktion, både människohandel för sexuella ändamål och annan prostitution definieras som mäns våld mot kvinnor.³ Att få betalt för sex leder dock inte i sig till att en person får brottsofferstatus. Brottet sexköp begås inte mot person utan mot allmän ordning. Till skillnad från andra former av våld som kategoriseras som mäns våld mot kvinnor kan prostitution därmed, juridiskt sett, sägas generera offer från ett strukturellt snarare än ett interpersonellt perspektiv.⁴ Människohandel är till sin natur ett brott mot person. Straffansvar gäller för den som genom olaga tvång, vilseledande, utnyttjande av någons utsatta belägenhet eller med annat sådant otillbörligt medel rekryterar, transporterar, överför, inhyser eller tar emot en person i syfte att hon eller han ska exploateras för sexuella ändamål, avlägsnande av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte. I det fall offret är under 18 år döms för människohandel även om förövaren inte använt sig av otillbörliga medel för att genomföra brottet.⁵

Teoretiseringen av prostitution i sig som en form av våld bygger på en radikalfeministisk grund. Prostitution ses då som ett patriarkalt förtryck.⁶ Prostitutionen tillskrivs en symbolisk status. Den skadar inte bara de personer som är direkt involverade i den utan alla kvinnor, då den reproducerar idén om kvinnor som sexuellt och omsorgsmässigt tillgängliga och underordnade män.⁷ All prostitution, oavsett om den sker med samtycke eller ej, betraktas som våld. För att ett samtycke ska betraktas som giltigt måste utgångspunkten vara att det ges utan yttre eller inre tvång. Att personer som säljer sex ofta befinner sig i socioekonomiskt utsatta positioner ses indikera att samtycket är villkorat av olika former av social och ekonomisk ojämlikhet.⁸ Att definiera prostitution i sig som en form av våld styrks med forskning i vilken personer som slutat sälja sex och som identifierar sig själva som överlevare av prostitution retrospektivt beskriver de

---

³ SOU 2004:121:41

⁴ Florin 2013

⁵ 4 kap. 1a § BrB

⁶ Jeffreys 1997

⁷ Westerstrand 2008

⁸ Farley 2003

sexuella handlingar de har utfört mot ersättning som betalda övergrepp.⁹ I radikalfeministisk teori görs en distinktion mellan obetalt och betalt våld i prostitutionen. Det betalda våldet är då de handlingar som ryms inom avtalet mellan den som köper och den som säljer och det obetalda våldet de handlingar som utgör ett brott mot avtalet.¹⁰

De forskare som menar att prostitution i sig är en form av våld underbygger bland annat detta med forskning om psykisk ohälsa bland personer som säljer sex. I en studie undersöktes till exempel prevalensen av posttraumatiskt stress-syndrom (PTSD) hos personer som säljer sex i Sydafrika, Thailand, Turkiet, USA och Zambia.¹¹ Två tredjedelar av urvalet om 475 personer i prostitution uppfyllde diagnoskriterierna för PTSD. Forskarna fann ingen signifikant skillnad mellan länderna. Utifrån detta drar de slutsatsen att prostitution i sig är traumatiserande, oavsett vilken kontext den äger rum i. Att utsättas för våld i samband med prostitution beskrivs av dessa forskare som ofrånkomligt, de menar att fysiskt och sexuellt våld är norm för kvinnor som säljer sex.

Forskare kritiska mot förståelsen av våld som inneboende i prostitutionen menar att en sådan förståelse leder till att det fysiska och sexuella våld som riktas mot personer som säljer sex normaliseras som en ofrånkomlig del av prostitutionen.¹² De menar vidare att graden av våldsutsatthet skiljer sig åt mellan olika kontexter och grupperingar och att det är viktigt att undersöka våldets dynamik och bestämmelsefaktorer för att kunna förebygga det.¹³ Istället för att likställa prostitution med våld menar dessa forskare att vissa grupper av olika anledningar är mer utsatta för våld än andra.¹⁴ Till skillnad från de forskare som menar att prostitution i sig är traumatiserande menar dessa forskare att olika faktorer samverkar i att göra vissa personer mer utsatta i prostitutionen än andra. En studie från Nederländerna visade till exempel att traumatiska erfarenheter under barndomen, våldsutsatthet både i och utanför prostitutionen i vuxen ålder och drogbruk

---

⁹ Grootboom 2018; Moran 2013; Sahu et al. 2017;

¹⁰ Jeffreys 1997

¹¹ Farley et al. 1998

¹² Sanders 2016

¹³ Weitzer 2005

¹⁴ Barnard et al. 2002; Jeal & Salisbury 2007; Bernstein 2007; McCarthy et al. 2014

var korrelerat med mindre psykiskt välbefinnande, psykosomatiska besvär och social otrygghet bland personer som säljer sex.¹⁵

Utifrån ett radikalfeministiskt perspektiv ses människohandel för sexuella ändamål som tätt sammanlänkad med prostitution - personer utsätts för människohandel då de finns en efterfrågan på sexuella tjänster. Det mest effektiva sättet att bekämpa människohandel ses därmed vara att bekämpa förekomsten av en prostitutionsmarknad. Forskare som är kritiska till en förståelse för prostitution i sig som en form av våld menar att det är viktigt att skilja på människohandel för sexuella ändamål, som per juridisk definition är ett resultat av tvång, och den prostitution som sker med samtycke.¹⁶ Dessa forskare menar att det är viktigt att synliggöra hur att sälja sex kan vara ett rationellt val för personer som lever under svåra ekonomiska, sociala och materiella villkor. Inte alla migranter i sexindustrin är utsatta för människohandel för sexuella ändamål, vissa beskriver att sälja sex som en möjlighet att kunna försörja sig och skapa sig ett bättre liv.¹⁷ Utifrån detta synsätt ses prostitution i sig endast som problematisk när den sker under direkt tvång.¹⁸

Hur vanligt är det att personer som säljer sex utsätts för våld?

Vi har konstaterat att det finns olika sätt att förstå och definiera våld i samband med prostitution och människohandel för sexuella ändamål. I forskning om förekomst av våld i samband med prostitution är definitionen av våld avgörande för vad som synliggörs respektive osynliggörs. Den tillgängliga forskningen på området rör oftast fysiskt och sexuellt våld. Sexuellt våld definieras då som de sexuella handlingar som personen som säljer sex inte har samtyckt till.

Som nämndes initialt visar tidigare forskning att personer som säljer sex utsätts för en betydande grad av fysiskt och sexuellt våld. En systematisk forskningsöversikt visar att

---

¹⁵ Vanwesenbeeck, 1994

¹⁶ Saunders 2005; Phoenix 2000; Kesler 2002

¹⁷ Kempadoo 2005

¹⁸ Outshoorn 2005

45 till 75 % av kvinnor som säljer sex rapporterar att de varit utsatta för fysiskt eller sexuellt våld i samband med prostitutionen, 32 till 55 % uppger att de varit utsatta för denna typ av våld under det senaste året.¹⁹ Graden av våldsutsatthet tycks till viss del vara avhängig den kontext i vilken prostitutionen sker. I flera studier i vilka man har jämfört erfarenhet av våldsutsatthet mellan personer som är involverade i utomhus- respektive inomhusprostitution finner man att personer som säljer sex via gatan uppger en högre grad av våldsutsatthet.²⁰ Studier på fältet visar att mellan 50 till 100 % av personer som säljer sex via gatan uppger att de utsatts för fysiskt och sexuellt våld i samband med prostitutionen.²¹ Detta är att jämföra med en rad studier av våldsutsatthet i inomhusprostitution i vilka mellan 25 till 66 % av forskningsdeltagarna uppger att de utsatts för fysiskt eller sexuellt våld.²²

Att personer som säljer sex inomhus rapporterar lägre grad av våldsutsatthet förstås ofta som ett resultat av att de i större utsträckning kan undvika vissa av de risker som är förenade med gatuprostitutionen, risker som är relaterade till att arbeta ensam, att sälja sex på avskilda platser och att ofta tvingas undvika polisen.²³ Forskare menar till exempel att den fysiska miljön, de materiella resurser och de formella och informella kontroller som sker på bordeller och massageinstitut kan leda till en högre grad av säkerhet.²⁴ Risken att viktimeras påverkas dock av en rad olika sociala, juridiska och kulturella faktorer, att sälja sex inomhus leder inte per automatik till större säkerhet.²⁵ Personer som säljer sex inomhus i Sverige kommer till exempel främst i kontakt med köpare via internet och utför, i likhet med personer som säljer sex via gatan, träffar med köpare på avskilda och ibland isolerade platser.²⁶ Vissa forskare menar således att det snarare är faktorer som isolering, kontroll och huruvida prostitutionen sker i det fördolda som är avgörande för risken att utsättas för våld, inte prostitutionsarenan som sådan.²⁷

---

¹⁹ Deering et al. 2014

²⁰ Church et al. 2001; Jeal & Salisbury 2007; Seib et al. 2009

²¹ Kurtz et al. 2004; Maher 2000; Pauw & Brener 2003; Pyett & Warr 1997; Kinnell 2001

²² Deering et al. 2014; Bungav et al. 2016; Landsberg et al. 2017

²³ Sanders 2004

²⁴ Sanders 2004; Brents & Hausbeck 2005

²⁵ Prior et al. 2013; O'Doherty 2011b

²⁶ Länsstyrelsen 2015; Polismyndigheten 2018

²⁷ Prior et al. 2013

Att personer som utsätts för människohandel för sexuella ändamål rapporterar en hög grad av fysiskt och sexuellt våld går att förstå som relaterat till ovanstående faktorer. Offer för människohandel har sällan möjlighet att utöva någon kontroll över hur de säljer sex, de är ofta isolerade och verksamheten är många gånger dold. I en systematisk forskningsöversikt över studier som undersökt förekomsten av våld och risken för fysisk, psykisk och sexuell ohälsa bland personer utsatta för människohandel för sexuella ändamål fann forskarna att flickor och kvinnor som utsatts för människohandel genomgående rapporterade hög grad av våldsutsatthet.²⁸ I flera av studierna jämfördes förekomsten av våld riktat mot personer som utsatts för människohandel med förekomsten av våld riktat mot personer som samtyckt till att sälja sex. I fyra av dessa sex studier fann forskarna att utsattheten för våld var signifikant högre för kvinnor som utsatts för människohandel än för de som samtyckt till att sälja sex.

Vad orsakar våldet?

Det råder en samstämmighet kring att personer som säljer sex i stor utsträckning utsätts för våld. Tidigare forskning visar entydigt att sälja sex medför en stor risk för att utsättas för fysiskt och sexuellt våld. De som utövar våldet är köpare, hallickar, människohandlare och organisatörer, polis och partners. Det finns relativt lite forskning om vad som kännetecknar förövarna utöver att de är män.²⁹ Det råder vidare olika uppfattningar om vad som orsakar eller möjliggör våldet. Några av de förklaringsfaktorer som återkommer är regleringen av prostitution, stigmatiseringen av personer som säljer sex, och social och ekonomisk ojämlikhet.

Regleringen av prostitution

Forskning visar att regleringen av prostitution har en inverkan på säkerheten för personer som säljer sex. Hur lagstiftning och policy ser ut och hur polis och rättsväsende hanterar det våld som riktas mot personer som säljer sex påverkar graden av våldsutsatthet.³⁰ Det finns forskare som menar att de rättsliga regleringsmodeller som

---

²⁸ Oram et al. 2012

²⁹ Decker et al. 2013

³⁰ Platt et al. 2018; Baratosy & Wendt 2017; O'Doherty 2011a; Okal et al. 2011; Ratinthorn et al. 2009;

kriminaliserar organiseringen, köpet eller försäljningen av sexuella tjänster försätter personer som säljer sex i fara.³¹ Studier visar till exempel att intensifierat polisarbete i form av razzior och arresteringar leder till högre grad av fysiskt och sexuellt våld mot personer som säljer sex.³² Denna typ av forskningsresultat har lett till att flera internationella aktörer så som Världshälsoorganisationen, UNAIDS, UNWomen och Amnesty International förespråkar en avkriminalisering av sexindustrin. Detta då kriminalisering förstås utgöra en barriär för hälsa, säkerhet och rätten till skydd för personer som säljer sex. Regleringsmodeller som förhåller sig till kommersiellt sex som ett legitimt yrke ses möjliggöra en högre grad av säkerhet och kontroll för personer som säljer sex.³³ Om kommersiellt sex betraktas som ett legitimt yrke förväntas detta vidare ha positiva konsekvenser i form av att stigmatiseringen av personer som säljer sex minskar och att våldet de utsätts för också därmed också minskar.³⁴

En ensidig kriminalisering av köp av sexuella tjänster, ofta refererat till som den nordiska modellen, har både kritiserats och hyllats internationellt. De forskare som är kritiska till denna typ av lagstiftning menar att den, likt andra kriminaliseringsmodeller, leder till en högre grad av utsatthet för personer som säljer sex.³⁵ De som är positivt inställda till lagen menar att den är ett viktigt medel för att bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål.³⁶ Den forskning som har undersökt hur personer som säljer sex själva ställer sig till kriminalisering av köp av sexuella tjänster visar att uppfattningen om kriminaliseringens effekter skiljer sig åt. I en svensk kontext menar vissa personer som säljer sex att sexköpsförbudet utgör ett skydd och ser lagen som positiv medan andra menar att den är skadlig och leder till ökad stigmatisering och utsatthet.³⁷ När förbudet mot köp av sexuella tjänster infördes var en farhåga att en kriminalisering skulle medföra att prostitutionen drevs under jorden och därmed att risken för våld skulle öka. I den statliga utredningen av sexköpslagen hävdas det att inget tyder på att denna farhåga har besannats.³⁸ I en nyligen genomförd systematisk översikt över den forskning som har gjorts på fältet konstateras dock att vi utifrån

---

³¹ Krüsi et al. 2014; Levy & Jakobsson 2014

³² Sanders 2016; Krüsi et al. 2014; Landsberg et al. 2017

³³ Abel 2014

³⁴ Weitzer 2017

³⁵ Levy & Jacobson 2014

³⁶ Ekberg 2004

³⁷ Vuolajärvi 2019; Edlund & Jakobsson 2014

³⁸ SOU 2010:49

tillgänglig forskning varken kan dementera eller belägga huruvida våldet mot personer som säljer sex har ökat på grund av sexköpslagen.³⁹

Sexköpslagen har också beskrivits som ett medel för att bekämpa människohandel för sexuella ändamål.⁴⁰ Det finns studier som indikerar att länder där prostitution är legaliserad har ett större inflöde av personer utsatta för människohandel för sexuella ändamål än länder där prostitution är kriminaliserad.⁴¹ I dessa studier betonas dock att det inte går att dra några säkra slutsatser rörande sambandet mellan prostitutionslagstiftning och förekomst av människohandel för sexuella ändamål då resurserna för att registrera och lagföra dessa brott samt definitionen av människohandel varierar mellan länderna. Rikskriminalpolisen menar att förbudet mot köp av sexuell tjänst fungerar som en barriär för människohandlare och kopplare att etablera sig i Sverige.⁴²

Stigmatisering

Den stigmatisering som drabbar personer som säljer sex är en stor anledning till att de utsätts för våld. Vissa forskare menar att de våldsbrott som drabbar personer som säljer sex kan förstås som en form av hatbrott.⁴³ Det vill säga brott där motivet till brottet kan härledas till hat eller fördomar mot en identifierbar grupp. Det finns en historisk och kulturell tolerans för det våld som riktats mot kvinnor som säljer sex då dessa kvinnor har konstruerats som omoraliska, farliga, översexuella, icke-respektabla och som förtjänta av det våld de utsätts för.⁴⁴ Lowman beskriver hur en '*discourse of disposability*', ungefär en diskurs av förbrukbarhet, gör sig påmind i media, i offentliga samtal och i institutionaliserade diskurser.⁴⁵ I denna diskurs omtalas kvinnor som säljer sex som icke-medborgare, som icke skyddsvärda och som själva ansvariga för det våld de utsätts för. Kvinnor som säljer sex konstrueras som 'den andra', de särskiljs från andra kvinnor och det våld som riktas mot dem normaliseras eller betraktas inte ens

---

³⁹ Holmström & Skilbrei 2017

⁴⁰ Ekberg 2004; SOU 2010:49

⁴¹ Cho et al.; Jakobsson & Kotsadam 2013

⁴² SOU 2010:49

⁴³ Campbell 2014; Hulusjö 2013

⁴⁴ Svanström 2005

⁴⁵ Lowman 2000

som våld. Idén om att en person som säljer sex inte kan våldtas är till exempel återkommande i forskning och uttrycks av såväl sexköpare som polis och andra myndighetspersoner.⁴⁶

Stigmatiseringen kommer också att få konsekvenser för hur personer som säljer sex ser på sig själva och på sina erfarenheter. I flera studier med kvinnor som säljer sex beskrivs hur våld kommer att uppfattas som en ofrånkomlig del av att sälja sex, i många fall beskrivs även hur våldserfarenheter normaliseras eller inte ens identifieras som våld.⁴⁷ Även när en person som säljer sex har identifierat det som en erfarenhet som ett övergrepp kvarstår utmaningar vad gäller att uppnå offerstatus. På grund av stigmatiserande föreställningar om kvinnor som säljer sex som ovärdiga offer erfar många kvinnor som säljer sex och anmäler våldsbrott att de blir utsatta för diskriminering i mötet med myndigheter. Negativa erfarenheter av eller förväntningar på myndighetskontakter leder ofta till att personer undviker att anmäla de brott de utsatts för.⁴⁸ I en svensk studie med kvinnor med erfarenhet av att sälja sex beskrev flera av forskningsdeltagarna hur de hade diskriminerats när de rapporterat vålds- och sexualbrott. De berättade om undermåliga polisinsatser och om hur utredning av de brott de anmält bortprioriterats. Flera berättade också om hur de skuldbelagts för de övergrepp de utsatts för.⁴⁹

Social och ekonomisk ojämlikhet

Stigmat som riktas mot personer som säljer sex är dock långtifrån ensamt skyldigt till våldet. Stigmat drabbar heller inte alla lika hårt. Vissa grupper och individer är mer utsatta än andra.⁵⁰ Forskare menar således att det är viktigt att synliggöra hur olika former av strukturellt våld främjar det våld personer som säljer sex utsätts för, här är inte bara ojämlikhet kopplat till kön utan även klass, sexualitet, funktionalitet, ålder, nationalitet, migrationsstatus, ras och etnicitet centrala samverkande faktorer.⁵¹

---

⁴⁶ Monto & Hotaling 200; Vuolajärvi 2019; Sanders 2005a; Pauw & Brenner 2003

⁴⁷ Bungay & Guta 2018

⁴⁸ Connelly et al 2018

⁴⁹ Hulusjö 2013

⁵⁰ Shannon et al. 2019, Shannon et al. 2015, Deering et al. 2014

⁵¹ Maher 2000; Shannon et al. 2019; Slamah et al. 2010;

Det våld som riktas mot personer som säljer sex förstås ofta som könsrelaterat, alltså som våld som riktas mot en person på grund av dennes kön, könsidentitet eller könsuttryck eller som drabbar personer av ett visst kön i oproportionerlig utsträckning. En översikt av 166 artiklar på fältet visar att prostitution i forskningen ofta likställs med heterosexuell prostitution med kvinnliga säljare.⁵² I de artiklar som berörde män som säljer sex tillskrevs dessa mer aktörskap än kvinnliga sexsäljare, de risker som undersökts i samband med prostitution rörde i större utsträckning sexuell hälsa än våld. Författaren menar att detta resultat går att förstå som relaterat till normer kring kön och synen på män som mindre sårbara än kvinnor. Även om det finns studier som indikerar att män som säljer sex utsätts för våld i mindre utsträckning än kvinnor⁵³ innebär detta inte att de inte utsätts för våld överhuvudtaget. I en svensk studie om män som säljer sex till män uppgav 36 % av männen att de blivit utsatta för verbala trakasserier, 27 % att de utsatts för sexuellt våld, 19 % att de utsatts för hot och 13 % att de utsatts för fysiskt våld i samband med prostitution.⁵⁴ Faktorer så som psykisk ohälsa och drog- och alkoholbruk sågs leda till större risk för våldsutsatthet.

En stor del av det våld som riktas mot transkvinnor som säljer sex går, likt våldet som riktas mot ciskvinnor, förstås som könsrelaterat. Transkvinnor är en särskilt utsatt grupp i prostitution.⁵⁵ Globalt sett är prostitution, på grund av diskriminering och brist på socialt och ekonomiskt skyddsnät, den enda vägen till försörjning för många transkvinnor. Våldet som riktas mot transkvinnor som säljer sex är ofta transfobiskt och relaterat till deras könsidentitet eller könsuttryck.⁵⁶

Utöver kön är klass en central faktor i att skapa utsatthet för våld i prostitution. Ett sätt att förstå den rapporterade skillnaden i grad av våldsutsatthet mellan inomhus- och utomhusprostitution är att de personer som säljer sex via gatan många gånger utgör en särskilt utsatt grupp. Forskning visar att denna grupp i större utsträckning har annan form av social problematik, till exempel missbruk, och oftare är helt beroende av

---

⁵² Dennis 2008

⁵³ Scott et al. 2005

⁵⁴ Kuosmanen & de Cabo 2018

⁵⁵ Lynons et al. 2017;

⁵⁶ Nemoto et al. 2011

inkomsterna från prostitutionen för sin överlevnad.⁵⁷ En sämre ekonomisk situation medför begränsade valmöjligheter och risken för exploatering, hot och våld kan därmed öka. Det finns vidare studier som visar att personer som säljer sex, speciellt personer som säljer sex i gatuprostitutionen, ofta har blivit utsatta för våld även utanför prostitutionen.⁵⁸

I flera studier görs kopplingar mellan tidigare erfarenheter av att utsättas för våld och senare reviktisering i samband med prostitution.⁵⁹ Studier visar att personer som säljer sex många gånger utsatts för upprepade och långvariga trauman innan det att de börjat sälja sex, ofta i form av sexuella övergrepp.⁶⁰ Internationell forskning visar på en förekomst av tidigare sexuella övergrepp som varierar mellan 30 och 70 %.⁶¹ I en amerikansk studie fann forskarna att hälften av de kvinnor med erfarenhet av gatuprostitution de intervjuade uppgav att de varit utsatta för sexuella övergrepp under barndomen, 40 % hade vidare varit utsatta för våld i samband med prostitution under de senaste 12 månaderna.⁶² I en svensk studie om ungas erfarenheter av sex mot ersättning framkom det att ungdomar som sålt sex i mycket högre utsträckning blivit utsatta för sexuella övergrepp än ungdomar som inte sålt sex.⁶³ 94 % av tjejerna och 41 % av killarna uppgav att de utsatts för någon form av sexuellt övergrepp, 72 % av tjejerna uppgav att de utsatts för penetrerande sexuella övergrepp. Även personer som utsätts för människohandel för sexuella ändamål har ofta tidigare erfarenheter av att utsättas för våld. Många av de flickor och kvinnor som är offer för människohandel har flytt från situationer där de utsatts för olika former av fysiskt, psykologiskt och sexuellt våld som tvångsgifte, våldtäkter, sexuella övergrepp eller våld i nära relationer.⁶⁴ Tidigare erfarenheter av våld beskrivs alltså i forskning som både något som kan predisponera personer för prostitution och som något som ökar risken för att bli utsatt för våld i samband med prostitution.⁶⁵ Vissa forskare talar därför om en

---

⁵⁷ Alexander 1998; Kurtz et al. 2004; Phoenix 2000

⁵⁸ Bjørndahl & Norli 2008; Bjørndahl 2010

⁵⁹ Surratt et al. 2004; Rössler et al. 2010; Vanwesenbeeck 1994

⁶⁰ Bagley & Young 1987; Farley et al. 1998; Silbert & Pines 1981,1983; Romans et al 2000

⁶¹ Hedin & Månsson 1998

⁶² Surratt et al. 2004

⁶³ Svensson et al. 2013

⁶⁴ Polismyndigheten 2018

⁶⁵ Hedin & Månsson 1998; Vanwesenbeeck 1994

viktimiteringscykel i vilken personer som tidigare utsatts för våld riskerar att reviktimeras inom och utanför prostitutionen.⁶⁶

Personer med intellektuell funktionsnedsättning beskrivs vara särskilt utsatta för våld och exploatering i samband med prostitution.⁶⁷ Detta då de lättare kan utsättas för manipulationer och kan ha svårigheter att förstå och göra sig förstådda. I en svensk studie om professionellas erfarenheter av att möta personer med intellektuella funktionsnedsättningar som varit utsatta för brott i samband med prostitution eller i prostitutionsliknande sammanhang konstaterar forskarna att det finns en avsaknad av anpassade förhörsmetoder och adekvat stöd under rättsprocessen.⁶⁸ Detta riskerar leda till att vittnesmål från personer med intellektuella funktionsnedsättningar inte tas på allvar och att brotten inte prövas.

En annan grupp som är särskilt utsatt för våld och exploatering i prostitution är migranter som säljer sex. Det sker ofta en sammanblandning mellan migranter som säljer sex och personer som utsätts för människohandel för sexuella ändamål.⁶⁹ Vissa forskare menar att det är problematiskt då det leder till att fokus skiftar från de strukturella orsakerna bakom prostitutionen så som könsrelaterat våld, förföljelse och krig, feminiseringen av fattigdom och restriktiva migrationsregimer till att bekämpa människohandeln.⁷⁰ Även om antittraffickingkampanjer syftar till att skydda personer från att utsättas för människohandel leder de samtidigt till ökade gräns- och poliskontroller och därmed till en än mer utsatt situation för migranter som säljer sex.⁷¹ En nyligen genomförd studie om migranter som säljer sex i Sverige, Norge och Finland visar att utländska sexsäljare i mycket större utsträckning än inhemska sexsäljare är utsatta för repressiva åtgärder så som poliskontroller, vräkningar och utvisningar. Detta i kombination med att många migranter som säljer sex i Norden är så kallade tredjelandsmedborgare, det vill säga inte är medborgare i ett EU-land, och därmed har mycket begränsad tillgång till välfärdstjänster och till den reguljära arbetsmarknaden leder till att de är extra utsatta för våld och exploatering i samband med prostitutionen.

---

⁶⁶ Surratt et al. 2004

⁶⁷ Kuosmanen & Starke 2013

⁶⁸ Kuosmanen & Starke 2013

⁶⁹ Salazar et al. 2014

⁷⁰ Kempadoo 2005; Agustín 2006; Bernstein 2010; Ticktin 2008

⁷¹ Saunders, 2005, Jahnsen & Skilbrei, 2017, Vuolajärvi 2019

I och med att det finns ett hot om utvisning är dessa personer vidare sällan benägna att kontakta polisen då de utsätts för brott.⁷²

Hur hanterar personer som säljer sex riskerna i prostitutionen?

Även om inte alla möten med köpare leder till våld beskrivs risken att bli utsatt för våld ofta som ständigt närvarande och som något som präglar hur en organiserar sexsäljandet.⁷³ I en analys av 144 anmälningar om köp av sexuell tjänst visade det sig att 13 % av de sexköpande männen samtidigt som de försökte köpa eller köpte en sexuell tjänst begick andra brott så som misshandel, våldtäkt, olaga hot, sexuellt ofredande och kränkande fotografering av personen som sålde sex.⁷⁴ Personer som säljer sex utvecklar och tillämpar en rad olika strategier för att hantera risken att bli utsatt för våld.⁷⁵ En sådan strategi är screening av köpare. Genom att försöka läsa av eventuella negativa eller fientliga attityder till sexsäljare, personens psykiska och känslomässiga tillstånd och huruvida personen är drogpåverkade eller ej görs en bedömning av huruvida personen utgör ett hot eller inte.⁷⁶ I vissa studier är även ålder, klass och etnicitet faktorer som tas hänsyn till i screeningprocessen.⁷⁷ Vid den faktiska träffen med sexköparen beskrivs en rad olika säkerhetsstrategier så som att bära larm och/eller vapen; att placera kläder nära utgången; och, att komma överens med en vän att höra av sig efter träffen.⁷⁸ Utöver screening- och säkerhetsstrategier beskrivs i forskningen vikten av att utveckla strategier för att de-eskalera hotfulla och potentiellt sett våldsamma situationer. I flera studier beskrivs till exempel hur ett vänligt och passivt agerande kan förhindra ytterligare fientlighet eller våld.⁷⁹ Dessa strategier är exempel på hur personer som säljer sex aktivt förhåller sig till och försöker hantera risken att utsättas för våld. I vilken utsträckning en har möjlighet att använda sig av denna typ av strategier är dock avhängigt under vilka villkor en säljer sex. Personer som tvingas att sälja sex eller som av

---

⁷² Vuolajärvi 2019

⁷³ Bungay & Guta 2018; Hulusjö 2018, Sanders 2005a;

⁷⁴ Polismyndigheten 2018

⁷⁵ Sanders 2005a, Hulusjö 2013; Armstrong 2014; Kinnell 2008

⁷⁶ Armstrong 2014; Bungay & Guta 2018

⁷⁷ Sanders 2005a

⁷⁸ Hulusjö 2013

⁷⁹ Sanders 2005a; Hulusjö 2013

andra inre eller yttre faktorer har liten kontroll över sexsäljandet har mindre möjlighet att undvika risker.

Riskerna i prostitutionen rör inte bara risken att utsättas för våld. I en brittisk studie om riskhantering bland personer som säljer sex inomhus identifierar Sanders '*a hierarchy of harms*', en skadehierarki, där de känslomässiga riskerna kopplade till att sälja sex beskrivs som mer svårhanterliga än de fysiska riskerna.⁸⁰ Kvinnorna i studien beskriver hur fysiska skador läker medan de känslomässiga och psykologiska konsekvenserna av att sälja sex upplevs som mer svårhanterliga och svåra att överblicka. Liknande resultat ses i andra studier.⁸¹ Personer som säljer sex använder sig således av en rad olika strategier även när det kommer till att hantera känslomässiga risker.

En av de känslomässiga risker prostitutionen medför är relaterad till den varufiering av kropp och person som att sälja sex innebär.⁸² Personer som säljer sex beskriver vikten av att separera mellan ens privata själv och ens professionella själv och att upprätthålla gränser.⁸³ I en strävan att göra detta används en rad olika symboliska, fysiska och psykologiska strategier så som till exempel att skapa en separat prostitutionsidentitet (ett alias, en personlighet och en livshistoria); att reservera vissa handlingar och beröring av vissa delar av kroppen för privata relationer; att begränsa antalet köpare en träffar och var en träffar dem; och, att antingen stänga av känslomässigt i mötet med köpare eller tvärtom försöka framkalla sexuella känslor i syfte att inte reduceras till en vara.⁸⁴

Forskning visar att personer som köper sex sällan önskar att den person de köper sex av framstår som utsatt eller tvingad utan tvärtom som att hen själva har valt att och trivs med att sälja sex.⁸⁵ I en amerikansk studie med män som köper sex framkom att männen som deltog i studien önskade träffa kvinnor som hade "en positiv och glad framtoning", "ett vackert och sunt utseende" och som "betedde sig som en flickvän inte som en prostituerad".⁸⁶ I två pågående svenska studier med män som köper sex

---

⁸⁰ Sanders 2005a

⁸¹ Brewis & Lindstead 2000; Hulusjö 2013

⁸² Brewis & Lindstead 2000

⁸³ Hulusjö 2013; Phoenix 2000; Sanders 2005a

⁸⁴ Hulusjö 2013; Phoenix 2000; Sanders 2005a

⁸⁵ Sanders 2008; Milrod & Monto 2012

⁸⁶ Milrod & Monto 2012

framkommer liknande resultat.⁸⁷ Många forskare menar att sälja sex därmed för de flesta medför, vad Hochschild har teoretiserat som, känslöarbete.⁸⁸ Känslöarbete innebär ett uttryckande av känslor i utbyte mot pengar. Känslöarbete kräver att en framkallar eller förtränger känslor i sig själv i syfte att producera en viss känsla i den andre, ofta en känsla av välmående och bekräftelse. Känslöarbete innebär alltså ett modifierade av känsloutryck. För att göra det använder en sig av både rent kroppsliga och känsloreglerande tekniker. En kan till exempel le och uppträda vänligt, fast en egentligen är arg eller ledsen, och när det kommer till prostitution uttrycka intresse för och attraktion till en person som en inte är attraherad av. Hochschild menar att utföra känslöarbete riskerar att leda till känslomässig dissonans. Personer som måste uppvisa vissa känslor oavsett om de överensstämmer med vad de känner riskerar att utveckla en känsla av förfrämmande inför sig själv som i förlängningen kan leda till psykisk ohälsa.⁸⁹ Känslöarbetet som prostitutionen medför utgör alltså i sig en känslomässig risk.

En vanligt förekommande strategi för att skydda sig mot känslomässig skada är att stänga av känslomässigt i mötet med köpare.⁹⁰ I en nederländsk studie om utmattning bland personer verksamma i inomhusprostitution fann forskarna att personer som säljer sex uppvisade en relativt hög grad av depersonalisation (beskrivet som en kall, likgiltig och cynisk attityd) i jämförelse med jämförelsegrupperna.⁹¹ Forskarna ställer sig frågan om detta bör betraktas som ett utfallsmått för psykisk ohälsa eller som en copingmekanism. De menar att även om distanseringsstrategier inte är unika för personer som säljer sex så verkar distansering och förmågan att stänga av vara en förutsättning för att kunna sälja sex, och som något som både kan upplevas som ett skydd och få negativa konsekvenser för välmåendet. I en svensk studie om kvinnors uppbrott från prostitution beskrivs hur den känslomässiga avstängning som kvinnorna skyddade sig med på längre sikt fick negativa konsekvenser för såväl sexualitet, känsloliv som självbild.⁹² Även om avstängning kan vara en strategi för att hantera de

---

⁸⁷ Johansson & Östergren kommande; Grönvall kommande

⁸⁸ Bernstein 2008; Hulusjö 2013; Sanders 2005b; Abel 2011

⁸⁹ Hochschild 1983

⁹⁰ Brewis & Lindstead 2000

⁹¹ Vanwesenbeeck 2005

⁹² Månsson & Hedin 1998

känslomässiga risker att sälja sex medför ses alltså i forskningen en koppling mellan känslomässig avstängning och psykisk ohälsa.⁹³

Våldets konsekvenser

Trots att personer som säljer sex på olika sätt försöker skydda sig från våld visar forskningen att en stor andel kommer att utsättas. Det våld som riktas mot personer som säljer sex har en rad olika negativa konsekvenser. De konsekvenser som återkommer i forskningen är olika former av fysisk och psykisk ohälsa och, i de mest extrema fall, död.⁹⁴

Sambandet mellan prostitution, våld och fysisk ohälsa har undersökts i tidigare forskning. En konsekvens av det våld som riktas mot personer som säljer sex är sexuellt överförbara sjukdomar och oplanerade graviditeter. Studier visar att det finns ett samband mellan våldsutsatthet och risker kopplade till sexuell och reproduktiv hälsa.⁹⁵ I forskning om prostitution beskrivs ofta hur sexköpare lurar eller tvingar sig till oskyddat sex.⁹⁶ Personer som av olika anledningar är mer utsatta i prostitutionen löper även större risk att drabbas av sexuell och reproduktiv ohälsa.⁹⁷ Våld mot personer som säljer sex är relaterat till ökad risk för HIV, sexuellt riskbeteende, injektionsmissbruk såväl som fysiska skador kopplade till sexuellt våld.⁹⁸

De fysiska såväl som känslomässiga risker som prostitutionen medför riskerar att leda till psykisk ohälsa.⁹⁹ En systematisk översikt över kvantitativ forskning visade att depression och PTSD är bland de vanligast förekommande variablerna för att undersöka psykisk ohälsa i forskning om prostitution.¹⁰⁰ I översikten inkluderas 18 studier i vilka förekomst av depression bland kvinnor som säljer sex har undersökts och 12 studier i vilka

---

⁹³ Vanwesenbeeck 2005; Månsson & Hedin 1998; Hulusjö 2013; Coy 2009

⁹⁴ Deering et al. 2014

⁹⁵ Swain et al. 2011; Decker et al. 2010; Choi 2011; Decker et al. 2013

⁹⁶ Sanders & Campbell 2007

⁹⁷ Decker et al. 2013

⁹⁸ Decker et al. 2013

⁹⁹ Farley & Barkan 1998; Farley et al. 2003; Vanwesenbeeck 1994

¹⁰⁰ Krumrei 2016

förekomst av PTSD har undersökts. Dessa studier visade att andelen som uppvisade depressiva symtom sträckte sig från 10 till 100 % och andelen som uppvisade PTSD sträckte sig från 13 till 89 %.

Personer som säljer sex har som tidigare nämnts ofta utsatts för våld innan prostitutionen och utsätts inte sällan för våld även utanför prostitutionen. I den senaste svenska befolkningsundersökningen rörande prostitution uppgav mer än en tredjedel av kvinnorna som sålt sex att det hade förekommit våld i någon av deras parrelationer jämfört med drygt en tiondel bland kvinnor som inte sålt sex. Bland män som hade sålt sex var det också vanligare att det förekom våld i en parrelation, skillnaden mellan de som inte hade sålt sex och de som hade gjort det var dock inte lika stor som bland kvinnorna.¹⁰¹ En jämförande studie från Skottland som undersökte skillnader i psykisk ohälsa bland kvinnliga droganvändare fann att de respondenter som sålde sex signifikant oftare uppgav att de utsatts för sexuella övergrepp som barn och fysiskt våld som vuxna, att de försökt begå självmord och att de oftare uppfyllde kriterierna för depressiva tankar än de respondenter som inte sålde sex.¹⁰²

Även om forskning visar att psykisk ohälsa är vanligt förekommande bland personer som säljer sex är det omöjligt att dra några generella slutsatser om i vilken utsträckning den psykiska ohälsan är ett resultat av våld personer utsatts för innan eller inom prostitutionen, prostitutionen som sådan eller andra faktorer. Det finns forskning som indikerar att de konsekvenser för den psykiska hälsan prostitutionen kan medföra skiftar på grund av faktorer så som grad av frihet, utsatthet för våld, och ekonomiska och sociala faktorer som alla påverkas av den sociokulturella och juridiska kontext i vilken prostitutionen äger rum.¹⁰³ I en schweizisk studie om psykisk ohälsa bland kvinnor som säljer sex delades forskningsdeltagarna in i olika kluster utifrån prostitutionsarena och nationalitet.¹⁰⁴ Forskarna fann att de grupper som led av mest psykisk ohälsa var schweiziska kvinnor som brukade droger och sålde sex via gatan och icke-europeiska kvinnor som sålde sex på inomhusmarknaden. Dessa kvinnor var också de som utsattes för mest våld i samband med prostitutionen. Det tydligaste sambandet i studien var det

---

¹⁰¹ Priebe et al. 2011

¹⁰² Gilchrist et al 2005

¹⁰³ Vanwesenbeeck 2005; Rössler et al. 2010

¹⁰⁴ Rössler et al. 2010

mellan våldsutsatthet och psykisk ohälsa. Den högre graden av psykisk ohälsa bland icke-europeiska kvinnor attribuerades vidare även till faktorer så som bristande socialt nätverk, bristande kunskap om det juridiska systemet och välfärdsystemet och tidigare viktimisering. Vissa av forskningsdeltagarna hade även skulder de var tvungna att betala av och många försörjde familjemedlemmar i hemlandet vilket ledde till en högre grad av ekonomisk ofrihet och till mindre möjligheter att neka köpare. Forskarna betonar också att personer med psykisk ohälsa har större risk att utsättas för våld, och att en negativ spiral på så sätt kan uppstå där våldet förstärker den psykiska ohälsan vilket leder till en än större risk att viktimiseras.

Traumatiska händelser såsom sexuella övergrepp, och fysisk eller psykisk misshandel kan leda till dissociation. Dissociation innebär att kroppen håller upplevelser och handlingar skilda från medvetandet. Personer som utsätts för våld kan använda dissociation som en försvarsmekanism för att minska den känslomässiga eller psykiska smärta de utsätts för. I forskning om prostitution beskrivs som tidigare nämnts inte sällan dissociation, att distansera det tänkande och kännande självet från den fysiska kroppen, som en copingstrategi. I en översikt av fyra studier om dissociation hos kvinnor i prostitution konstaterar forskarna att dissociativa störningar var vanligt förekommande hos de kvinnor som deltagit i studierna.¹⁰⁵ Dissociativ störning är en grupp reaktiva psykiska störningar vilka innefattar förändrat medvetandestånd och försämrade samverkan mellan funktioner i medvetandet, långvarig och svårtartad dissociation och psykosomatiska symptom. I flera av studierna gjordes kopplingar mellan övergrepp i barndomen och allvarliga dissociativa symptom. En annan praktik som likt dissociation både kan förstås som en konsekvens av tidigare erfarenheter av våld och som en copingmekanism är självskadebeteende. Självskadebeteende är vanligt vid dissociativa störningar. I en svensk avhandling om sambandet mellan sex och självskada bland unga som har sex mot ersättning uppgav en av fyra av de unga som sålde sex att de främst gjorde det i självskadande syfte.¹⁰⁶ Att sälja sex för att skada sig själv beskrivs som ett sätt att hantera svåra känslor och dämpa ångest. De sexuella situationer individen uppsöker kan ofta vara våldsamma och därför direkt fysiskt skadliga, men de medför också psykiska men. Sexsäljandet är ett sätt att skada sig på, andra sätt är att skada sig

---

¹⁰⁵ Ross et al. 2004

¹⁰⁶ Fredlund 2019

på kan vara att ha oönskade sexuella kontakter eller att utsätta sig själv för fysiskt våld och smärta. En slutsats i avhandlingen är att unga som säljer sex och som använder sex som självskada många gånger har erfarenheter av sexuella övergrepp eller andra svåra händelser tidigare i livet och att de ofta har mer traumasymtom än andra unga.

Den mest extrema formen av våld som riktas mot personer som säljer sex är det dödliga våldet. Prostitution innefattar en rad risker, personer som säljer sex träffar främmande personer ofta på avskilda och isolerade platser och kan därmed utgöra lätta måltavlor för förövare. I USA har det uppskattats att det är 18 gånger mer sannolikt att cis-könade kvinnor som säljer sex mördas, än kvinnor i samma ålder från normalpopulationen.¹⁰⁷ I en brittisk studie av mord på sexsäljare konstateras att personer som säljer sex är den yrkeskategori som löper störst risk att mördas i Storbritannien såväl som i USA.¹⁰⁸ Frågan har ställts om det är tillgängligheten som sådan som gör att personer som säljer sex i så hög grad utsätts för våld eller om det handlar om att de är just sexsäljare.¹⁰⁹ I en brittisk studie påpekas att personer som säljer sex långt ifrån är de enda som i sin profession träffar främmande personer på avskilda ställen. Det är dock endast i prostitution det är vanligt förekommande att kunder misshandlar, våldtar eller mördar den som tillhandahåller tjänsten. Detta är med all säkerhet relaterat till prostitutionstigmat

Sammanfattning

Befintlig forskning visar entydigt att personer som säljer sex riskerar att utsättas för en hög grad av fysiskt och sexuellt våld. Personer som säljer sex har inte sällan utsatts för våld innan prostitutionen och utsätts ofta för våld även utanför prostitutionen. I vilken utsträckning våldet drabbar en har att göra med en rad olika strukturella, juridiska, kontextuella, sociala och individuella faktorer. Vissa grupper är mer utsatta än andra. Risken att utsättas för våld beskrivs dock som ständigt närvarande och som något som präglar organiseringen av sexsäljandet. Personer som säljer sex tillämpar en rad olika strategier i syfte att skydda sig mot våld. Utöver risken att utsättas för våld medför prostitutionen också känslomässiga risker. Dessa risker beskrivs som mer svårhanterliga

---

¹⁰⁷ Potterat et al. 2004

¹⁰⁸ Cunningham et al. 2018

¹⁰⁹ Salfati et al. 2008

än risken att utsättas för våld och riskerar att leda till psykisk ohälsa. Det finns ett tydligt samband mellan våld i samband med prostitution och fysisk och psykisk ohälsa. Att utsättas för våld ökar risken för sexuellt överförbara sjukdomar, sexuellt riskbeteende, injektionsmissbruk, PTSD och depression. Erfarenheter av sexuell traumatisering innan och inom prostitutionen ökar även risken för dissociativa störningar och för självskadebeteende. En negativ spiral kan uppstå där våldet förstärker den psykiska ohälsan vilket leder till en än större risk att viktimiseras.

Kliniska implikationer

Personer som säljer sex utsätts för marginalisering och stigmatisering. De riskerar också att internalisera en negativ syn på sig själva, vilket kan leda till skamkänslor och självanklagelser. Hur den enskilde blir bemött av yrkesverksamma är centralt, då ett bra bemötande kan minska känslorna av skuld och skam. Det kan upplevas som svårt att fråga om eventuella erfarenheter av prostitution. Personer som säljer sex uttrycker inte sällan besvikelse över att ingen har frågat trots att de upplever att de har sänt ut signaler om att de far illa. Att få frågan är att bli sedd och därmed bekräftad. Ekonomisk utsatthet, våldsutsatthet och psykisk ohälsa kan vara indikatorer för att gå vidare med att ställa frågor om erfarenheter av prostitution och våld. Då personer som säljer sex och utsätts för våld ofta normaliserar det de utsatts för är det viktigt att ställa konkreta frågor, så som till exempel: Har du blivit slagen, hotad eller utsatt för något som skulle kunna skada dig? Har någon tvingat dig att göra saker du inte vill genom att slå, hota eller kränka dig? Har någon tvingat dig till sexuella handlingar mot din vilja? Lyhördhet och bekräftelse är förutsättningar för en bra dialog. Många personer benämner inte sina erfarenheter som prostitution, använd de termer personen själv använder. Det är vidare viktigt att vara uppmärksam på tecken vilja till förändring utan att se att sluta sälja sex som den omedelbara lösningen. Personer som säljer sex har många gånger svårt att sluta, det är viktigt att inte skuld- eller skambelägga. Personer som säljer sex och har varit utsatta för våld kan behöva hjälp med att bearbeta aktuella krisreaktioner med också att bearbeta traumatiska erfarenheter av att ha varit utsatt. Då personer som utsätts för våld i samband med prostitution ofta utsatts för upprepade och långvariga trauman är det viktigt med traumafokuserad behandling. Behovet av stöd behöver inte bara vara kopplat till prostitutionen, det kan finnas andra behov så som ekonomiskt

bistånd, hjälp med skuldsanering, kontakt med hälso- och sjukvård, hiv-prevention och STI-testning, information om migrationslagstiftning, boende, arbete eller annan sysselsättning, och missbruks- och beroendevård.

Metodbeskrivning av litteratursökningen

Sökningar efter vetenskapliga artiklar har gjorts i databaserna PubMed, Sociological abstracts och Google Scholar. De sökord som användes var kombinationer av: "violence", "sexual violence", "physical violence", "victimization" och "prostitution", "sex work", "human trafficking for sexual purposes". Inklusionskriterierna var artiklar, böcker och rapporter publicerade mellan år 2000 och år 2019 som rör förståelsen, förekomsten och konsekvenserna av våld i samband med prostitution och människohandel för sexuella ändamål skrivna på engelska, svenska, norska eller danska. Ett fåtal artiklar och rapporter som har haft särskilt stor betydelse på fältet har inkluderats trots att de publicerats tidigare än år 2000. Vid sökningen bedömdes vilka titlar som var relevanta. Baserat på läsning av abstracts (sammanfattningar) valdes sedan de artiklar som sågs vara mest relevanta för frågeställningen. Dessa artiklar lästes igenom i sin helhet. I de fall det funnits översiktstudier har dessa granskats först. I de fall det har funnits svenska studier har dessa prioriterats. De utvalda artiklarna granskades och analyserades utifrån de frågor som skulle besvaras. Efter den första databassökningen har ytterligare sökningar gjorts utifrån referenser i de utvalda artiklarna. Slutligen användes även artiklar, böcker och rapporter som var kända från tidigare. Denna litteraturöversikt är inte heltäckande, en selektion har gjorts på grund av utrymmesskäl.

Referenser

1. Abel, G. (2011). Different stage, different performance: The protective strategy of role play on emotional health in sex work, *Social Science & Medicine*, 72(7), 1177-1184.
2. Abel, G. (2014). A decade of decriminalisation: Sex work 'down under' but not underground *Criminology and Criminal Justice Studies*, 14(5), 580-592.
3. Agustín, L. (2006). The Disappearing of a Migration Category: Migrants Who Sell Sex. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 32(1), 29-47.

4. Alexander, P. (2001). Contextual risk versus risk behaviour: The impact of the legal, social, and economic context of sex work on individual risk taking. *Research for Sex Work, 4*.
5. Armstrong, L. (2014) Screening clients in a decriminalised street-based sex industry: Insights into the experiences of New Zealand sex workers. *Australian & New Zealand Journal of Criminology, 47(2)*, 207–222.
6. Bagley, C. & Young, L. (1987). Juvenile prostitution and child sexual abuse: A controlled study. *Canadian Journal of Community Mental Health, 6(1)*, 5-26.
7. Baratosy, R. & Wendt, S. (2017). “Outdated laws, outspoken whores”: exploring sex work in a criminalised setting. *Womens Studies International Forum, 62*, 34–42.
8. Barnard, M., Hart, G. & Church, S. (2002). Client Violence Against Prostitute Women Working From Street and Off-Street Locations: A Three City Comparison. Violence. Research Programme, ESRC.
9. Barry, K. (1995). *The prostitution of sexuality*. New York: New York University Press.
10. Bernstein, E. (1999). What's Wrong with Prostitution? What's Right with Sex Work? Comparing Markets in Female Sexual Labor, *Hastings Women's Law Journal, 91*, 91-117.
11. Bernstein, E. (2007). *Temporarily yours: intimacy, authenticity and the commerce of sex*. Chicago: University of Chicago Press.
12. Bernstein, E. (2010). ‘Militarized Humanitarianism Meets Carceral Feminism: The Politics of Sex, Rights, and Freedom in Contemporary Anti-trafficking Campaigns.’ *Signs: Journal of Women in Culture and Society, 36(1)*, 54–71.
13. Bjørndahl, U. & Norli, B. (2008). Fair game: a survey of the violence experienced by women working as prostitutes. Prosentret: Oslo.
14. Bjørndahl, U. (2010). Dangerous Liaisons: A report on the violence women in prostitution in Oslo are exposed to. Prosentret: Oslo.
15. Brents B. G. & Hausbeck, K. (2005). Violence and legalized brothel prostitution in Nevada examining safety, risk, and prostitution policy. *Journal of Interpersonal Violence, 20(3)*, 270-295.
16. Brewis, J. & Linstead, S. (2000). ‘The Worst Thing is the Screwing’: Consumption and the Management of Identity in Sex Work, *Gender, work and organization, 7(2)*, 84-97.
17. Bungay, V., Oliffe, J., & Atchison, C. (2016). Addressing underrepresentation in sex work research: reflections on designing a purposeful sampling strategy. *Qualitative Health Research, 26(7)*, 966–978.
18. Bungay, V. & Guta, A. (2018) Strategies and Challenges in Preventing Violence Against Canadian Indoor Sex Workers. *American Journal of Public Health, 108(3)*, 393-398.
19. Campbell, R. (2014). Not Getting Away With it: linking sex work and hate crime in Merseyside, i Chakraborti, N. & Garland, J, (red.) *Responding to Hate Crime: The Case to Connecting Policy & Research*, Bristol: Policy Press. 57-72.
20. Cho, S. Y., Dreher, A., & Neumayer, E. (2012). Does legalized prostitution increase human trafficking? *World Development, 41*, 67–82.
21. Choi, S.Y. (2011) Heterogeneous and vulnerable: the health risks facing transnational female sex workers. *Sociology of health and illness, 33:1*. 33-49.

22. Church, S., Henderson, M., Barnard, M., & Hart, G. (2001). Violence by clients towards female prostitutes in different work settings. *British Medical Journal*, 322, 524-526.
23. Connelly, L., Kamerade-Hanta, D., Sanders, T. (2018). Violent and non-violent crimes against sex workers: The influence of the sex market on reporting practices in the United Kingdom, *Journal of Interpersonal Violence*.
24. Coy, M. (2009). This body which is not mine : The notion of the habit body, prostitution and (dis)embodiment. *Feminist Theory*, 10(1), 61-75.
25. Cunningham, S., Sanders, T., Platt, L., Grenfell, P. & Maciotti, PG (2018). Sex Work and Occupational Homicide: Analysis of a UK Murder Database. *Homicide Studies*, 22(3), 321-338.
26. Decker, M.R., McCauley, H.L., Phuengsamran, D., Janyam, S., Seage, G.R. & Silverman, J.G. (2010). Violence victimisation, sexual risk and sexually transmitted infection symptoms among female sex workers in Thailand, *Sexually Transmitted Infections*, 86, 236-240.
27. Decker, M.R., Pearson, E., Illangasekare, S.L., Clark, E. & Sherman, S.G. (2013). Violence against women in sex work and HIV risk implications differ qualitatively by perpetrator. *BMC Public Health*, 13(876),
28. Deering, K. N., Amin, A., Shoveller, J., Nesbitt, A., Garcia-Moreno, C., Duff, P., Argento, E. & Shannon, K. (2014). A systematic review of the correlates of violence against sex workers. *The American Journal of Public Health*, 104(5), 42-54.
29. Dennis, J. P. (2008). Women are victims, men make choices: The invisibility of men and boys in the global sex trade. *Gender Issues*, 25, 11-25.
30. Ekberg, G. (2004). The Swedish law that prohibits the purchase of sexual services: Best practices for prevention of prostitution and trafficking in human beings. *Violence against Women*, 10(10), 1187–1218.
31. Farley, M., Baral, I., Kiremire, M., & Sizgin, U. (1998). Prostitution in five countries: Violence and post-traumatic stress disorder. *Feminism and Psychology*, 8, 405-426.
32. Farley, M., & Barkan, H. (1998). Prostitution, violence against women, and posttraumatic stress disorder. *Women & Health*, 27(3), 37-49.
33. Farley, M. (2003) Prostitution and the Invisibility of Harm. *Women & Therapy*, 26(3/4), 247-280.
34. Farley, M., Cotton, A., Lynne, J., Zumbek, S., Spiwak, F., Reyes, M. E. & Sezgin, U. (2003). Prostitution and trafficking in nine countries: An update on violence and posttraumatic stress disorder. *Journal of Trauma Practice*, 2, 33–74.
35. Farley, M. (2004). "Bad for the body, bad for the heart": Prostitution harms women even if legalized or decriminalized', *Violence Against Women*, 10(10), 1087-125.
36. Florin, O. (2012). A particular kind of violence: Swedish social policy puzzles of a multipurpose criminal law. *Sexuality Research and Social Policy*, 9(3), 269-278.
37. Gilchrist G, Gruer L, & Atkinson, J. (2005). Comparison of drug use and psychiatric morbidity between prostitute and non-prostitute female drug users in Glasgow, Scotland. *Addictive Behaviors*, 30(5), 1019-1023.
38. Grootboom, G. (2018). Exit! A prostitution survivor voice from South Africa. *Indian Journal of Women and Social Change*, 2(2), 202–205.
39. Edlund, C. & Jakobsson, P. (2014). *En annan horisont är möjlig: sexarbete och hiv-prevention i Sverige*. HIV-Sverige & Rose Alliance.

40. Holmström, C. & Skilbrei, M.-L. (2017). The Swedish sex purchase Act: Where Does it Stand? *Oslo Law Review*, 4(02), 82-104.
41. Hochschild, A. (1983) *The Managed Heart: Commercialization of Human Feeling*. Berkeley University of California Press.
42. Hulusjö, A. (2013). The multiplicities of prostitution experience: narratives about power and resistance. Malmö University, Health and Society Doctoral Dissertation 2013:5, Malmö: Holmbergs.
43. Jahnsen, S. Ø., & Skilbrei, M.-L. (2017). Leaving no stone unturned: the borders and orders of transnational prostitution. *British Journal of Criminology*, 58(2), 1–18.
44. Jakobsson, N., & Kotsadam, A. (2013). The law and economics of international sex slavery: prostitution laws and trafficking for sexual exploitation. *European Journal of Law and Economics*, 35, 87–107.
45. Jeal, N., & Salisbury, C. (2007). Health needs and service use of parlour-based prostitutes compared with street-based prostitutes: A cross-sectional survey. *British Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 114, 875-881.
46. Jeffreys, S. (1997). *The idea of prostitution*. Melbourne: Spinifex Press.
47. Kempadoo, K. (red.) (2005). *Trafficking and Prostitution Reconsidered: New Perspectives on Migration, Sex Work, and Human Rights*. Boulder CO: Paradigm Publishers,
48. Kesler, K. (2002). Is a feminist stance in support of prostitution possible? An exploration of current trends. *Sexualities*, 5(2), 219-235.
49. Kinnell, H. (2001). Murderous clients and indifferent justice: Violence against sex workers in the UK. *Research for Sex Work*, 4, 22-24.
50. Kinnell, H. (2008). *Violence and Sex Work in Britain*. Cullompton: Willan.
51. Kurtz, S., Surratt, H., Inciardi, J. & Kiley, M. (2004) 'Sex Work and "Date" Violence', *Violence Against Women* 10(4), 357-385.
52. Kuosmanen, J. & Starke, M. (2011). Women and Men With Intellectual Disabilities Who Sell or Trade Sex: Voices From the Professionals, *Journal of Social Work in Disability & Rehabilitation*, 10:3,129-149.
53. Kuosmanen, J. & Starke, M. (2013). The ideal victims? Women with intellectual disability as victims of prostitution-related crime. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 17(1), 62-75.
- Kuosmanen, J., & de Cabo, A. (2018). Men selling sex to men in Sweden: Balancing safety and risk. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-23.
54. Krumrei, E. J, (2017). Sex work and mental health: a study of women in the Netherlands. *Archives of Sexual Behaviour*, 46, 1843–1856.
55. Krüsi A., Pacey, K., Bird, L., Taylor, C., Chettiar, J., Allan, S., Bennett; D., Montaner, J.S. Kerr, T. & Shannon, K. (2014). Criminalisation of clients: reproducing vulnerabilities for violence and poor health among street-based sex workers in Canada—a qualitative study. *BMJ Open*, 4(6), 1-10.
56. Landsberg, A., Shannon, K., Krüsi, A., DeBeck, K., Milloy, M.J., Nosova, E., Kerr, T., Hayashi, K. (2017). Criminalizing sex work clients and rushed negotiations among sex workers who use drugs in a Canadian setting. *Journal of Urban Health*, 94(4), 563–571.
57. Levy, J., & Jakobsson, P. (2014). Sweden's abolitionist discourse and law: Effects on the dynamics of Swedish sex work and on the lives of Sweden's sex workers. *Criminology & Criminal Justice*, 14(5), 593–607.

58. Lowman, J. (2000). Violence and the Outlaw Status of (Street) Prostitution. *Violence Against Women, 6*(9), 987-1011.
59. Länsstyrelsen. (2015). *Prostitutionen i Sverige 2014. En omfattningskartläggning. Rapport 2015:18.*
60. Maher, L. (2000). *Sexed Work: Gender, Race and Resistance in a Brooklyn Drug Market*, Oxford: Oxford University Press.
61. McCarthy, B., Benoit, C., & Jansson, M. (2014). Sex work: A comparative study. *Archives of Sexual Behavior, 43*, 1379–1390.
62. Milrod, C. & Monto, M.A. (2012). The hobbyist and the girlfriend experience: Behaviors and preferences of male customers of internet sexual service providers. *Deviant Behavior, 33*(10), 792-810.
63. Monto, M., & Hotaling, N. (2001). Predicators of rape myth acceptance among male clients of female street prostitutes. *Violence Against Women, 7*(3), 275-293.
64. Moran, R. (2013). *Paid for: My journey through prostitution*. Melbourne: Spinifex Press.
65. Nemoto, T., Bödeker, B. & Iwamoto, M. (2011). Social support, exposure to violence and transphobia, and correlates of depression among male-to-female transgender women with a history of sex work. *American Journal of Public Health, 101*(10):1980–1988.
66. O’Doherty, T. (2011a). Criminalization and off-street sex work in Canada. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice, 53* (2), 217–45.
67. O’Doherty, T. (2011b). Victimization in off-street sex industry work. *Violence Against Women, 17*(7), 944–963.
68. Okal, J., Chersich, M.F., Tsui, S., Sutherland, E., Temmerman, M. & Luchters, S. (2011). Sexual and physical violence against female sex workers in Kenya: a qualitative enquiry. *AIDS Care, 23*(5), 612–8.
69. Oram, S., Stöckl, H., Busza, J., Howard, L.M., & Zimmerman, C. (2012). Prevalence and Risk of Violence and the Physical, Mental, and Sexual Health Problems Associated with Human Trafficking: Systematic Review. *Epidemiology and Psychiatric Sciences, 25*(4), 317-341.
70. Outshoorn, J. (2005). The Political Debates on Prostitution and Trafficking of Women. *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society, 12*(1), 141–155.
71. Pauw, I. & Brener, L. (2003) ‘You Are Just Whores - You Can't be Raped: Barriers to Safer Sex Practices Among Women Street Sex Workers in Cape Town’, *Culture, Health and Sexuality 5*(6),465-81.
72. Phoenix, J. (2000). Prostitute identities: Men, money and violence. *British Journal of Criminology, 40*(1), 37-55.
73. Platt, L., Grenfell, P., Meiksin, R., Elmes, J., Sherman, S.G., Sanders, T., Mwangi, P. & Crago, A.-L. (2018). Associations between sex work laws and sex workers’ health: A systematic review and meta-analysis of quantitative and qualitative studies. *PLoS Med, 15*(12), 1-54.
74. Pyett, P. & Warr, D. (1997) ‘Vulnerability on the Streets: Female Sex Workers and HIV Risk’, *AIDS Care 9*(5), 539-47.
75. Polismyndigheten (2018). Människohandel för sexuella och andra ändamål - Lägesrapport 19.

76. Potterat, J. J., Brewer, D. D., Muth, S. Q., Rothenberg, R. B., Woodhouse, D. E., Muth, J. B. & Brody, S. (2004). Mortality in a long-term open cohort of prostitute women. *American Journal of Epidemiology*, 159, 778-785.
77. Priebe, G., Svedin, C.-G. (2012). *Sälja och köpa sex i Sverige 2011. Förekomst, hälsa och attityder: Delrapport 1 ur Prostitution i Sverige – Kartläggning och utvärdering av prostitutionsgruppernas insatser samt erfarenheter och attityder i befolkningen*. Linköping: Linköping University Electronic Press; 2012.
78. Prior, J., Hubbard, P., & Birch, P. (2013). Sex worker victimization, modes of working, and location in New South Wales, Australia: A geography of victimization. *Journal of Sex Research*, 50, 574–586.
79. Raphael, J., & Shapiro, D. (2004). Violence in indoor and outdoor prostitution venues. *Violence Against Women*, 10, 126-139.
80. Ratinthorn, A., Meleis, A., Sindhu, S. (2009). Trapped in circle of threats: violence against sex workers in Thailand. *Health Care Women International*, 30(3), 249–69.
81. Romans, S.E., Potter, K., Martin, J., & Herbison, P. (2000). The mental and physical health of female sex workers: a comparative study. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry* 35, 75-80.
82. Ross, C., Farley, M. & Schwartz; H. (2004). Dissociation Among Women in Prostitution. *Journal of Trauma Practice*, 2(3-4), 199-212.
83. Rössler, W. W., Koch, U. U., Lauber, C. C., Hass, A. K., Altwegg, M. M., Ajdacic-Gross, V. V., & Landolt, K. K. (2010). The mental health of female sex workers. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 122, 143– 152.
84. Sahu, A., Mondol, R., Khatoon, F., Chetry, N., & Khatoon, N. (2017). The insider voice about prostitution. *Indian Journal of Women and Social Change*, 2(1), 81–90.
85. Salfati, C. G., James, A. & Ferguson, L. (2008). Prostitute Homicides: A Descriptive Study *Journal of Interpersonal Violence* , 23(4), 505-43.
86. Salazar, R. Parreñas, M., Hwang, C., & Lee, H. R. (2012) "What Is Human Trafficking? A Review Essay," *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 37(4), 1015-1029.
87. Sanders, T. (2004) The Risks of Street Prostitution: Punters, Police and Protesters
88. *Urban Studies*, 41(9), 1703–1717.
89. Sanders, T. (2005a) *Sex Work. A Risky Business*, Cullompton: Willan.
90. Sanders, T. (2005b) 'It's Just Acting': Sex Workers' Strategies for Capitalizing on Sexuality *Gender, Work and Organization*, 12, 319-342.
91. Sanders, T. & Campbell, R. (2007) Designing Out Violence, Building in Respect: Violence, Safety and Sex Work Policy, *British Journal of Sociology*, 58(1), 1-18.
92. Sanders, T. (2008). Male sexual scripts: Intimacy, sexuality and pleasure in the purchase of commercial sex. *Sociology*, 42(3), 400-417.
93. Sanders, T. (2016) Inevitably violent? Dynamics of space, governance and stigma in understanding violence against sex workers. *Studies in Law, Politics and Society*, 71, 93-114.
94. Saunders, P. (2005). Traffic Violations: Determining the Meaning of Violence in Sexual Trafficking Versus Sex Work. *Journal of interpersonal violence*, 20(3), 343–360.

95. Scott, J., Minichiello, V., Marino, R., Harvey, G., Jamieson, M., & Browne, J. (2005). Understanding the new context of the male sex work industry. *Journal of Interpersonal Violence, 20*(3), 320-342.
96. Shaver, F. M. (2005). Sex Work Research: Methodological and Ethical Challenges *Journal of Interpersonal Violence, 20*(3), 296-319.
97. Seib, C., Fischer, J. & Najman, J.M. (2009) The health of female sex workers from three industry sectors in Queensland, Australia. *Social Science Medicine. 68*(3), 473–478.
98. Shannon, K., Kerr, T. Strathdee, S. A., Shoveller, J. Montaner, J. S. & Tyndall, M. W. (2019). Prevalence and structural correlates of gender based violence among a prospective cohort of female sex workers. *BMJ. 2009*;339:b2939.
99. Shannon, K., Strathdee, S.A., Goldenberg, S.M., Duff, P., Mwangi, P. & Rusakova, M. (2015). Global epidemiology of HIV among female sex workers: influence of structural determinants. *Lancet, 385* (9962), 55–71.
100. Silbert, M. & Pines, A. (1981). Sexual child abuse as an antecedent to prostitution. *Child Abuse and Neglect, 5*, 407-411.
101. Silbert, M. & Pines, A. (1983). Early exploitation as an influence in prostitution. *Social Work, 28*(4), 285–298.
102. SOU 2004:121 Slag i luften. En utredning om myndigheter, mansvåld och makt. Betänkande av Utredningen om kvinnofridsuppdragen.
103. SOU 2010:49. Förbud mot köp av sexuell tjänst: en utvärdering 1999-2008.
104. Surratt, H. L., Inciardi, J. A., Kurtz, S. P., & Kiley, M. C. (2004). Sex work and drug use in a subculture of violence. *Crime & Delinquency, 50*, 43-59.
105. Swain, S.N., Saggurti, N., Battala, M., Verma, R.K. & Jain A.K. (2011) Experience of violence and adverse reproductive health outcomes, HIV risks among mobile female sex workers in India. *BMC Public Health, 11*(357)
106. Svanström, Y. (2005) Through the Prism of Prostitution: Conceptions of Women and Sexuality in Sweden at Two Fins-de-Siècle, *NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research, 13*(1), 48-58.
107. Svensson, F., Fredlund, C., Svedin, C. G., Priebe, G. & Wadsby, M. (2013). Adolescents selling sex: Exposure to abuse, mental health, self-harm behaviour and the need for help and support-a study of a Swedish national sample. *Nordic Journal of Psychiatry 67*(2), 81-88.
108. Ticktin, M. (2008). Sexual Violence as the Language of Border Control: Where French Feminist and Anti-immigrant Rhetoric Meet. *Signs: Journal of Women in Culture and Society, 33*(4), 863–89.
109. Vanwesenbeeck, I. (2005). Burnout Among Female Indoor Sex Workers. *Archives of Sexual Behavior, 34*(6), 627–639.
110. Vanwesenbeeck, I. (1994). *Prostitutes' wellbeing and risk*. University of Michigan.
111. Weitzer, R. (2005). Flawed theory and method in studies of prostitution. *Violence Against Women, 11*, 934-949.
112. Weitzer, R. (2017). Resistance to sex work stigma! *Sexualities 21*(5-6), 717-729.
113. Weitzer, R. (2015). Researching Prostitution and Sex Trafficking Comparatively
114. *Sexuality Research and Social Policy, 12*(2), 81–91.

115. Westerstrand, J. (2008) *Mellan mäns händer – Konstruktionen av kvinnors rättssubjektivitet i förståelser av trafficking och prostitution*. Avhandling. Uppsala universitet: Juridiska institutionen.
116. Vuolajärvi, N. (2019) Governing in the name of caring. The nordic model of prostitution and its punitive consequences for migrants who sell sex. *Sexuality research and social policy*, 16(2). 151-165.